

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 242/2019-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Mojmíra Mamojku v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Stanislavom Hutňanom, Kominárska 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 112/2002 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 112/2002 boli porušené.

2. [REDACTED] priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. [REDACTED] priznáva náhradu trov právneho zastúpenia spolu v sume 519,39 € (slovom päťstodevätnásť eur a tridsaťdeväť centov), ktorú je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Stanislava Hutňana, Kominárska 2, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. apríla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 112/2002 (ďalej len „namietané konanie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 31. decembra 2000 spolu s ďalšími príbuznými žalobu o určenie spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti a zaplatenie podielu z nájomného na Okresnom súde Bratislava IV. Vec bola 19. júla 2002 postúpená okresnému súdu, kde je vedená pod sp. zn. 15 C 112/2002. Keďže vo veci nebolo za obdobie prvých 11 rokov nariadené pojednávanie, sťažovateľ podal 10. augusta 2012

okresnému súdu sťažnosť na prietahy v konaní, po prešetrení ktorej bolo konštatované, že sťažnosť bola podaná dôvodne.

3. Ústavný súd už v súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľa (spolu s ďalším sťažovateľom [REDACTED]) na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 15 C 112/2002 rozhodol nálezom sp. zn. I. ÚS 203/2013 z 3. júla 2013, v ktorom vyslovil porušenie uvedených základných práv sťažovateľov, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 3 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia. Uvedený nález nadobudol právoplatnosť 26. augusta 2013.

4. Žalobou sa sťažovateľ spolu s rodinnými príslušníkmi, žalobcami v 1. až 9. rade, ktorých sťažovateľ v žalobe zastupoval, domáhal určenia spoluvlastníckeho podielu k „*domovej nehnuteľnosti postavenej na významnom mieste nad Bratislavským HRADOM ... titulom, že ich právni predchodcovia /otcovia/ boli spolustavebníkmi predmetného 3-podlažného DOMU v čase rokov 1944-47 na pozemku ich brata pána [REDACTED] [REDACTED] spoločne postavený DOM ostal medzi rodinou neusporiadaný z dôvodu, že bol zoštátnený, preto usporiadať si podielové spoluvlastníctvo sa javilo našim predkom ako nepotrebné. Vlastníctvo predmetného DOMU bolo v reštitúcii prinavrátene len deťom po zomrelom stavebníkovi [REDACTED] a v žalobe označení odporcovia dobrovoľne nechceli uznať a vydať 2/6 podielu na DOME navrhovateľom.*“.

5. Sťažovateľ uvádza, že ide o právne zložitú vec, avšak súd sa k jej riešeniu za prvých 11 rokov ani nedostal, pričom za ostatných 6 rokov okresný súd vec prejednával len sporadicky a nesústredene. Uvedené mala potvrdiť aj predsedníčka okresného súdu vo svojej odpovedi na prietahy v konaní z 12. septembra 2012, kde sa sťažovateľovi za prietahy ospravedlňuje. Do dňa podania ústavnej sťažnosti nebola vec rozhodnutá ani v prvej inštancii. Zdlhavým postupom súd oslabuje sťažovateľovi možnosť preukázať žalovaný stav veci. Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že počas zdlhavého súdneho konania postupne zomreli svedkovia, najstarší rodinní príslušníci, ktorí mali byť účastní

diania spoluinvestorstva výstavby domu. Prieťahy v konaní využili odporcovia, ktorí predmetnú nehnuteľnosť predali. Predlžovanie uvedeného súdneho sporu spôsobuje sťažovateľovi stav právnej neistoty, postup súdu popiera jeho právo na súdnu ochranu, spravodlivé a rýchle súdne konanie, sťažovateľovi vznikla majetková ujma vo výške 60 000 eur a nemajetková ujma vo výške 35 000 eur, ktoré žiada uhradiť od vinníka formou primeraného finančného zadosťučinenia.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa článku 48 ods.2 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 medzinárodného Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené Okresným súdom Bratislava I v súdnom spore vedenom pod číslom konania 15C 112/ 2002.

2. Ústavný súd SR prikazuje Okresnému súdu Bratislava I, aby vo veci zn. spisu: 15 C 112/2002 konal a to bez zbytočných prieťahov

3. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume: 25000.- Eur s titulu čiastočnej majetkovej ujmy a primerané finančné zadosťučinenie v sume: 25000.-Eur s titulu porušenia základných ľudských práv na prerokovanie veci č. k. 15C 112/ 2002 bez zbytočných prieťahov a zaväzuje Okresný súd Bratislava I, aby priznané sumy celkom: 50000.-Eur, slovom: päťdesiat tisíc Eur vyplatil sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] do 3 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi trovy konania vo výške: 346,26 Eur a zaväzuje Okresný súd Bratislavu I, aby sumu 346,26 Eur uhradil do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia na účet právneho zástupcu sťažovateľa.“

7. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 242/2019-10 zo 4. júna 2019 po predbežnom prerokovaní prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

8. Ústavný súd po prijatí sťažnosti vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti a aby uviedol, či súhlasí s tým, aby ústavný súd podľa § 58 ods. 3

zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

9. Predseda okresného súdu sa na výzvu ústavného súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 12. júla 2019. V úvode svojho vyjadrenia vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. Predseda okresného súdu uviedol, že v prípade sťažovateľa ide o skutkovo a právne zložitú vec, v konaní pôvodne vystupovali deväti žalobcovia a piati žalovaní. V čase vydania nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 bolo v konaní šesť žalobcov a traja žalovaní a v súčasnosti je to jeden žalobca (sťažovateľ) a jeden žalovaný. V svojom vyjadrení predseda okresného súdu uviedol prehľad procesných úkonov v prejednávanej veci v období po vydaní nálezu ústavného súdu z 3. júla 2013 a vyjadril svoje presvedčenie, že ústavná sťažnosť sťažovateľa sa mu javí ako neopodstatnená, keďže v konaní okresného súdu sa v tomto období nevyskytlo žiadne podstatné obdobie nečinnosti. K predĺženiu konania, naopak, podľa vyjadrenia predsedu okresného súdu prispieval svojim konaním sám sťažovateľ, keď opakovane žiadal o odročenie nariadených pojednávanií. K sťažnosti sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorej bola vec pridelená 13. júla 2017 a ktorá opätovne zhrnula procesné úkony v konaní po pridelení veci. Aj ona uviedla, že k dĺžke doterajšieho konania prispel svojim správaním aj sám žalobca (sťažovateľ), ktorý sa opakovane ospravedlňoval z nariadených pojednávanií, žiadal o ustanovenie právneho zástupcu, okresný súd a potom aj Centrum právnej pomoci, hoci v konaní o svojej žiadosti sám nepredložil požadované doklady. Vzhľadom na správanie žalobcu (sťažovateľa) preto nepovažuje zákonná sudkyňa postup a konanie súdu za konanie so zbytočnými prietiahmi.

10. Sťažovateľ na vyjadrenie okresného súdu reagoval svojim stanoviskom doručeným ústavnému súdu 30. júla 2019, v ktorom vyjadril svoj nesúhlas s ich vyjadreniami. Zdôraznil, že konanie trvá už 17 rokov na prvom stupni, pričom počas tohto konania došlo k predaju nehnuteľnosti, ktorá je predmetom konania, preto rozhodovanie o zámene účastníkov nemožno pričítať sťažovateľovi. Uviedol aj to, že okresný súd na pojednávanií 20. októbra 2017 uznesením pripustil svedecké výpovede osôb [REDACTED]

■■■■■, ■■■■■ a ■■■■■, pričom okresný súd dosiaľ tento dôkaz nevykonával. Na dôkaz uvedeného tvrdenia priložil kópiu zápisnice z pojednávania z 20. októbra 2017. Sťažovateľ taktiež uviedol, že neprimeraná dĺžka konania má negatívny vplyv na jeho zdravie a výška ním požadovaného finančného zadosťučinenia je adekvátna nielen celkovej dĺžke konania, ale aj vysokým súdnym trovám, ktoré si na súde žalovaný uplatnil. Ako príklad uviedol nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 834/2014-37 z 25. júna 2015, v ktorom ústavný súd priznal z dôvodu podobnej dĺžky priet'ahov v konaní finančné zadosťučinenie v sume 17 500 eur.

V závere svojho stanoviska sťažovateľ uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

11. Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Relevantné ustanovenia právnych predpisov

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáša nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

15. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania môže ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustiť, ak od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

16. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

17. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

Podľa § 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže a) prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal, c) zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd sťažovateľa, e) priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

18. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

19. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu...

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

21. Podstatou sťažnosti sťažovateľa je tvrdené porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 112/2002, v ktorom sa sťažovateľ v postavení žalobcu domáha určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Jeho žalobný návrh bol súdu doručený ešte v roku 2001 a toto konanie nebolo za 18 rokov meritórne rozhodnuté ani na súde prvej inštancie. O prietáhoch v uvedenom konaní už ústavný súd rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013, v ktorom konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať bez prietáhov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur a náhradu trov konania. Aj po uvedenom náleze ústavného súdu však okresný súd v merite vecí stále nerozhodol, hoci ubehlo ďalších šesť rokov. Konanie okresného súdu preto podľa sťažovateľa vykazuje zbytočné prietahy, je neefektívne, nesústredené a týmto zdĺhavým postupom sa oslabuje sťažovateľovi možnosť preukázať žalovaný stav vecí.

22. Z vyjadrenia okresného súdu, ako aj zo spisu sp. zn. 15 C 112/2002 ústavný súd zistil, že v konaní okresného súdu boli po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 vykonané tieto procesné úkony:

- 8. októbra 2013 – pojednávanie nariadené na 22. októbra 2013 bolo zrušené z dôvodu rozhodovania súdu o zámene účastníka na strane žalovaných (na návrh sťažovateľa zo 4. októbra 2013 – z dôvodu predaja nehnuteľnosti, pozn.),

- 9. decembra 2013 – okresný súd vyzval žalovaných v 1. až 3. rade, aby sa vyjadrili, či súhlasia so zámennou strán sporu na strane žalovaných,

- 18. februára 2014 – okresný súd uznesením č. k. 15 C 112/2002-188 pripustil zámennu strán sporu na strane žalovaných,

- 10. júna 2014 – spis sp. zn. 15 C 112/2002 bol predložený Krajskému súdu v Bratislave pre účely rozhodnutia o odvolaní jedného zo žalovaných (nový žalovaný na základe zámeny, t. j. nadobúdateľ nehnuteľnosti, pozn.) proti uzneseniu o pripustení zámeny na strane žalovaných,

- 16. júla 2014 – bolo vydané uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 348/2014-219, ktorým zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 15 C 112/2002-188 z 18. februára 2014, ktorým okresný súd pripustil zámenu účastníkov na strane žalovaných. Dôvodom bolo, že okresný súd neskúmal, či po začatí konania skutočne došlo k skutočnosti, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv a povinností, o ktorých sa koná. Krajský súd zdôraznil, že sa uplatňujú dva nároky (určenie vlastníckeho práva a zaplatenie podielu z nájomného) a o každom z nich bude potrebné rozhodnúť oddelene,

- 19. augusta 2014 – okresný súd doručoval uznesenie Krajského súdu v Bratislave stranám sporu,

- 21. apríla 2015 – okresný súd uznesením č. k. 15 C 112/2002-223 konanie o návrhu žalobcov v 1. a 2. rade na zaplatenie podielu nájomného zastavil z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku,

- 10. septembra 2015 – okresný súd uznesením č. k. 15 C 112/2002-226 pripustil zmenu strán sporu na strane žalovaných v návrhu o určenie spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti,

- 13. júla 2016 – okresný súd nariadil termín na predbežné prejednanie sporu na 19. január 2017,

- 19. január 2017 – konalo sa pojednávanie, na ktorom okresný súd zastavil konanie proti žalobcovi v 1. rade (osobne na pojednávaní vzal žalobu späť, pozn.) a na ktorom bola sťažovateľovi uložená povinnosť, aby odstránil vady petitu, a súd oboznámil strany sporu s predbežným právnym názorom vo veci,

- 28. február 2017 – konalo sa pojednávanie, ktoré bolo odročené bez prejednania veci na 30. marec 2017. Sťažovateľ žiadal o predĺženie sudcovskej lehoty na upresnenie petitu z dôvodu choroby, v deň pojednávania doručil žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu súdom,

- 3. marca 2017 – okresný súd uznesením č. k. 15 C 112/2002-255 pripustil zmenu žaloby podľa návrhu sťažovateľa na upresnenie petitu,

- 30. marca 2017 – konalo sa pojednávanie, ktoré súd odročil bez prejednaní vecí na základe požiadavky sťažovateľa, ktorý chcel požiadať o ustanovenie právneho zástupcu Centrom právnej pomoci a špecifikovať žalobný petit,
- 13. júla 2017 – spis pridelený novej sudkyňi JUDr. Belanovej,
- 20. októbra 2017 – konalo sa pojednávanie, ktoré bolo po prejednaní vecí odročené na 4. december 2017,
- 4. december 2017 – bolo zrušené pojednávanie z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne,
- 2. marec 2018 – konalo sa pojednávanie, na ktorom sa tunajší súd pokúsil o zmier, avšak bezúspešne. Po prejednaní vecí okresný súd odročil pojednávanie na 27. apríl 2018,
- 27. apríl 2018 – konalo sa pojednávanie, ktoré bolo odročené bez prejednaní vecí na neurčito z dôvodu vyčkania na rozhodnutie Centra právnej pomoci o žiadosti sťažovateľa. V ten istý deň podal sťažovateľ žiadosť o právne zastúpenie Centrom právnej pomoci,
- 5. september 2018 – z dôvodu nečinnosti sťažovateľa okresný súd požiadal Centrum právnej pomoci o poskytnutie informácií,
- 11. september 2018 – bola doručená odpoveď Centra právnej pomoci – v konaní o žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní bolo sťažovateľovi 17. júla 2018 vydané rozhodnutie o zastavení konania, ktoré nadobudlo právoplatnosť 21. augusta 2018 (sťažovateľ nedoložil požadované doklady, pozn.),
- 13. marec 2019 – okresný nariadil termín pojednávania na 10. apríla 2019,
- 9. apríl 2019 – sťažovateľ sa ospravedlnil z účasti na pojednávaní nariadenom na 10. apríl 2019 a žiadal pojednávanie odročiť. Dôvodom bola nedodržaná 5-dňová lehota na prípravu a predvolanie na iné pojednávanie,
- 17. apríl 2019 – odročené pojednávanie na 15. mája 2019,
- 14. máj 2019 – žiadosť sťažovateľa o odročenie pojednávania nariadeného na 15. máj 2019 zo zdravotných dôvodov,
- 10. júna 2019 – žiadosť sťažovateľa o odročenie pojednávania nariadeného na 14. jún 2019 zo zdravotných dôvodov,
- 13. jún 2019 – nariadené pojednávanie na 18. septembra 2019.

23. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

24. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 305/2010).

25. Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V súčasnosti od 1. júla 2016 tieto povinnosti vychádzajú zo zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), najmä z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy tohto poriadku.

26. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňoval tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníkov súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

26.1 Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, predmetom konania na okresnom súde bola pôvodne žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a zaplatenie podielu z nájomného. V priebehu 18 rokov trvajúceho konania sa zredukovali a menili účastníci na strane žalobcu (z dôvodu späťvzatia žaloby, úmrtia žalobcu) a menili sa aj účastníci na strane žalovaného. Predmetom konania napokon zostal len návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vo vzťahu k nároku na vyplatenie podielu z nájomného bolo konanie zastavené. Okrem väčšieho počtu účastníkov konania, ktorí sa v priebehu konania menili, predseda okresného súdu vo vyjadrení neuviedol žiadne skutočnosti, ktoré by mali odôvodňovať faktickú a právnu zložitosť súdnej veci. Žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti môže byť právne zložitou vecou, ale v okolnostiach konkrétnej veci sťažovateľa sa ako právne zložitá nejaví, čo vyplýva aj z predbežného právneho názoru okresného súdu na vec, ktorý vyjadril na pojednávaní 19. januára 2017. Okresný súd sám poukázal na skutočnosť, že žalobca (sťažovateľ) do dňa pojednávania neoznačil ani nepredložil žiaden dôkaz okrem návrhu na vypočutie svedka [REDAKOVANÉ] v súvislosti s vložením peňazí otcom žalobcu [REDAKOVANÉ] ako spoluinvestorom domu, ktorý je predmetom sporu. Okresný súd preto uviedol, že ak sa žalobca (sťažovateľ) domnieva, že z titulu vloženia finančných prostriedkov zo strany jeho právneho predchodcu mu vzniklo spoluvlastnícke právo k domu, z tohto titulu nemá žaloba oporu v Občianskom zákonníku. K zvýšenej faktickej zložitosti veci prispela zároveň aj samotná dĺžka konania, keďže v priebehu konania došlo k úmrtiu niektorých žalobcov a k predaju nehnuteľnosti, ktorá je predmetom konania.

26.2 V súvislosti s hodnotením ďalšieho kritéria, ktorým je správanie sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ svojím správaním taktiež k dĺžke konania prispel. Ústavný súd zo spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 112/2002 zistil, že v období po pojednávaní z 19. januára 2017, na ktorom okresný súd oboznámil strany sporu s predbežným právnym názorom vo veci, sťažovateľ opakovanne žiadal o odročenie pojednávania jednak z dôvodu svojich zdravotných problémov (pojednávanie nariadené na 28. februára 2017, 15. mája 2019, 14. júna 2019), z dôvodu jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu (pojednávanie nariadené na 28. februára 2017, 30. marca 2017, 27. apríla 2018) a z dôvodu žiadosti o predĺženie lehoty na upresnenie petitu (28. februára 2017). Taktiež je potrebné uviesť, že konanie o žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu, ktorú sťažovateľ podal 27. apríla 2018, sa skončilo rozhodnutím Centra právnej pomoci o zastavení konania, ktoré nadobudlo právoplatnosť 21. augusta 2018, a to z dôvodu, že sťažovateľ nedoložil k žiadosti požadované doklady. Tieto skutočnosti, ktoré vyplynuli aj z vyjadrenia predsedu okresného súdu a zákonnej sudkyne, je potrebné pričítať na ťarchu sťažovateľa a ústavný súd ich zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia.

26.3 Čo sa týka samotného postupu okresného súdu, považuje ústavný súd za potrebné najprv pripomenúť, že konanie o určenie vlastníckeho práva sťažovateľa začalo podaním žaloby ešte v roku 2001. Ústavný súd už v súvislosti s týmto konaním nálezom č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 vyslovil, že konanie je poznačené zbytočnými priet'ahmi a prikázal okresnému súdu ďalej konať bez priet'ahov. Napriek tomu nebolo o žalobe sťažovateľa o určenie vlastníckeho práva dosiaľ ani po uplynutí ďalších šiestich rokov meritórne rozhodnuté ani súdom prvej inštancie. Pri posudzovaní postupu okresného súdu v tejto veci musí ústavný súd v zmysle judikatúry ESLP napriek už uvedenému nálezu ústavného súdu vziať do úvahy aj celkovú dĺžku konania, ktoré už trvá 18 rokov bez meritórneho rozhodnutia.

Po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 až do 19. januára 2017, keď sa konalo pojednávanie, na ktorom okresný súd oznámil stranám svoj predbežný názor vo veci, sa riešili najmä procesné otázky súvisiace so zámenou strán sporu na strane žalovaných. Ústavný súd zároveň v tomto období

identifikoval jedno dlhšie obdobie nečinnosti okresného súdu, a to od 10. septembra 2015, keď okresný súd uznesením pripustil zmenu strán sporu na strane žalovaných v návrhu na určenie spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti až do 19. januára 2017, keď sa konalo vo veci pojednávanie. Okrem toho, že okresný súd 13. júla 2016 nariadil pojednávanie na 19. január 2019, počas týchto 15 mesiacov nevykonal vo veci žiadny iný úkon smerujúci k rozhodnutiu veci.

Po pojednávaní, ktoré sa konalo 19. januára 2017, už okresný súd konal priebežne, nariadil pojednávania a predvolával svedkov a k odročeniu týchto pojednávanií dochádzalo prevažne (až na jednu výnimku práceneschopnosti zákonnej sudkyne, z dôvodu ktorej bolo zrušené pojednávanie nariadené na 4. decembra 2017) z dôvodov a na návrh samotného sťažovateľa. Ostatné pojednávanie vo veci je nariadené na 18. septembra 2019.

27. Na základe uvedeného možno zhrnúť, že v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 konal okresný súd neefektívne. Návrh na zmenu účastníka na strane žalovaných z dôvodu predaja nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom sporu, bol okresnému súdu doručený 4. októbra 2013, pričom túto procesnú otázku okresný súd vyriešil až uznesením z 10. septembra 2015. Prvé uznesenie okresného súdu o zámene účastníkov z 18. februára 2014 bolo zrušené krajským súdom z dôvodu, že okresný súd neskúmal, či po začatí konania naozaj došlo ku skutočnosti, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv a povinností, a taktiež bol krajským súdom upozornený, že sa uplatňujú dva nároky (určenie vlastníckeho práva a zaplatenie podielu z nájomného), o ktorých je potrebné rozhodnúť oddelene. Po vyriešení otázky zmeny účastníkov na strane žalovaných uznesením z 10. septembra 2015 sa ďalšie pojednávanie okresného súdu konalo až 19. januára 2017 (po 15 mesiacoch).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže dôjsť nielen neodôvodnenou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v primeranom čase (m. m. napr. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

28. Pri posudzovaní zbytočných prietáhov v konaní pritom musí ústavný súd vziať do úvahy aj celkovú dĺžku konania, keď ani po 18 rokoch konania nebolo o veci meritórne rozhodnuté ani súdom prvej inštancie a právna neistota sťažovateľa nebola odstránená, ako aj skutočnosť, že ústavný súd už vo vzťahu k tomuto konaniu okresného súdu prikázal konať bez prietáhov a napriek tomu sa koná už ďalších šesť rokov.

29. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania sťažovateľa, postupu okresného súdu, zohľadňujúc pritom skutočnosť, že prietahy v konaní a príkaz konať okresnému súdu už ústavným súdom bol vyslovený, ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v napadnutom konaní. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 112/2002 v období po právoplatnosti nálezov sp. zn. I. ÚS 203/2013 z 3. júla 2013 bolo porušené (bod 1 výroku nálezov).

IV.

Rozhodnutie o návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

30. Ústavný súd aj napriek záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov, vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 (bod 4 výroku nálezov).

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

32. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

33. Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 25 000 eur z titulu čiastočnej majetkovej ujmy a vo výške 25 000 eur z titulu porušenia základných ľudských práv, teda spolu vo výške 50 000 eur. Uvedené nároky v sťažnosti odôvodnil stavom právnej neistoty a viac ako 19-ročným nezáujmom o jeho prípad zo strany súdu, pričom vo vyjadrení, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 30. júla 2019, tieto dôvody ešte doplnil obavami z vysokých súdnych trov, ktoré si na súde uplatnil žalovaný.

34. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia je fakultatívne a nenahrádza uspokojenie nárokov uplatnených v konaní, v ktorom bolo zistené porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 55/02). Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Pri rozhodovaní o tom, aká výška finančného zadosťučinenia by bola primeraná v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľa, vzal ústavný súd do úvahy aj skutočnosť, že porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote vyslovil už po druhýkrát, a to napriek skôr vyslovenému príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, ako aj skutočnosť, že právna neistota sťažovateľa nebola ani po uplynutí 18 rokov odstránená. Na druhej strane však ústavný súd prihliadol aj na skutočnosť, že nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 203/2013-24 z 3. júla 2013 bolo sťažovateľovi za porušenie toho istého práva priznané finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur a že sťažovateľ prispieva svojím správaním k predlžovaniu samotného konania,

a to najmä v posledných dvoch rokoch konania. Sťažovateľ je v postavení žalobcu pánom sporu a táto jeho pozícia si vyžaduje aktívny prístup ku konaniu, k navrhovaniu dôkazov a k súčinnosti pri realizovaní jednotlivých úkonov súdu. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané v sume 3 000 €.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

35. Adekvátnosť požadovanej sumy finančného zadosťučinenia odôvodňoval sťažovateľ aj s odkazom na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 834/2014-37 z 25. júna 2015, v ktorom mal ústavný súd za podobnú dĺžku konania priznať sťažovateľovi sumu 17 500 eur. V reakcii na tento argument sťažovateľa ústavný súd uvádza, že uvedený prípad bol špecifickým príkladom extrémnych prieťahov v konaní, ktoré sa začalo v roku 1980 a ešte v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo právoplatne rozhodnuté. Nemožno tu teda hovoriť o podobnej alebo porovnateľnej dobe konania a navyše ústavný súd opakuje, že primeranosť výšky finančného zadosťučinenia posudzuje ústavný súd stále v konkrétnych okolnostiach daného prípadu a okrem samotnej dĺžky konania pri jeho určovaní berie zreteľ aj na iné okolnosti prípadu, tak ako sú uvedené v odôvodnení tohto uznesenia, ako napríklad aj na správanie sťažovateľa (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

36. Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti, vyjadrenie) v roku 2019 v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2019 predstavuje

sumu 163,33 € a režijný paušál 9,80 €, t. j. v celkovej výške celkom 519,39 €. Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania vo výške celkom 519,39 €.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2019